

Forny et interesse om himmeljernet fra Innaanganeq (Kap York)

Af Martin Appelt, Mikkel Myrup, Jens Fog Jensen, Henning Haack og Mikkel Sørensen.

Netop i disse dage er en gruppe forskere på vej til Savissivik. Det 12 personers store hold og de tre besætningsmedlemmer er godt stuvet sammen på skibet Minna Martek fra Nuuk og tæller personer fra nationalmuseerne i København og Nuuk, og fra universiteterne i Århus og København.

Mens projektets hovedopgave er at forsøge at komme nærmere på en forståelse af de forskellige og skiftende livsmåder, som gennem tiderne har præget forholdet mellem mennesker og andre levende væsner i Avanersuaq (Thuleområdet), har en del af holdet en særlig opgave.

Først og fremmest skal gruppen for første gang nogensinde udarbejde en arkæologisk dokumentation af stederne, hvorfra berømt heder som Robert E. Peary, Knud Rasmussen og Vagn Buchwald hentede de tonstunge meteoritstykker til museerne i New York og København. Hidtil har ingen dog forsøgt sig med en systematisk og videnskabelig undersøgelse af Inughuits og Tunits brug af og handel med "himmeljernet" igennem mere end 1000 år. Undersøgelser tager deres udgangspunkt netop på Savissivik og den nærmeste omegn.

Fortællingen om Innaanganeq meteoritten tager dog sin begyndelse for milliarder af år siden, hvor en fjern stjerne faldt sammen, og kernen til sidst var så fortættet, at den eksploderede i utallige stykker. Igennem millioner af år fór et af disse stykker igennem verdensrummet, mens det langsomt afkøledes. For et ukendt antal tusinde år siden ramte det måske 1000 ton tunge jernstykke jordens atmosfære, og under den hårde opbremsning eksploderede stykket i mange mindre stykker, der faldt ned på indlandsisen i nærheden af den sydlige del af Avanersuaq området. Hidtil er fundet i alt ca. 58 ton af den store meteor, som af gletsjere er transporteret til kysten. Hvor de øvrige måske mere end 900 ton af meteoren befinder sig, ved vi ikke. Noget ligger måske stadig i isen, mens andet kunne befinde sig på havets bund. Det er dog håbet, at flere stykker stadig kan findes enten på Savissivik-øen, eller på fastlandet umiddelbart nord herfor.

Menneskets brug af meteorjernet tager sin begyndelse straks efter, at Tunit indvandrer til Grønland i 700-tallet, og arkæologiske undersøgelser har vist, at jernet fra Innaanganeq meteoritstykkerne af Tunit blev handlet til frænder langt mod vest i højarktisk Canada. Da Inuit fra 1300-tallet overtager handlen, udvides handlen så langt sydpå som til Hudson strædet. Der er ingen tvivl om, at jernet fra Innaanganeq har været kostbart, da det synes at være den eneste kilde til let bearbejdeligt jern frem til det europæiske jern når det østlige Arktis. Ledende canadiske forskere har foreslået, at netop Innaanganeq-jernet kan have udgjort en væsentlig årsag til, at grupper af Inuit i 1100-tallet indvandrede til Canada og Grønland.

Om en månedstid returnerer Minna Martek til Nuuk forhåbentlig med en overflod af nye oplysninger om himmeljernet fra Innaanganeq?

For yderligere oplysninger kontakt:

Martin Appelt, Projektseniorforsker ved Nationalmuseet, E-mail: martin.appelt@natmus.dk

Mikkel Myrup, Museumsinspektør ved Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu, E-mail: mikkel@natmus.gl